
ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
W BYDGOSZCZY

Studia z Nauk Społecznych 1985 z.8.

JERZY ŁOŚ

WSP w Bydgoszczy

AUDYCJE TELEWIZYJNE W NAUCZANIU PRZYSPOBIENIA OBRON-
NEGO W SZKOLE

Postęp w procesie nauczania i uczenia się wymaga od szkoły kształtowania umiejętności aktywnego odbioru wiedzy przekazywanej za pośrednictwem różnych źródeł informacji. Chodzi także o ukształtowanie nawyków zmierzających do traktowania na równi wiadomości czerpanych z kart podręcznika z przekazem ekranowym, bądź fonicznym. W sumie ma to być kształcenie wielostronne, rozwijające zdolności poznawcze uczniów.

W arsenale środków audiowizualnych wykorzystywanych dla celów dydaktycznych szczególna rola przypada telewizji, która stanowi swoistą syntezę tych środków.

1. Telewizja i miejsce audycji telewizyjnych w klasyfikacji środków dydaktycznych

Telewizja jako środek audiowizualny znajduje z roku na rok coraz szersze zastosowanie w szkołach. Swoje sukcesy oświatowe zawdzięcza przede wszystkim temu, że jest w stanie eksponować zajęcia dydaktyczne w wykonaniu najlepszych w kraju specjalistów, jak też ludzi, którzy posiadli sztukę słowa oraz umiejętności sugestywnego oddziaływania¹.

Dzięki telewizji, która dociera wszędzie można śledzić zjawiska niedostępne bezpośrednioj obserwacji.

Walory telewizji wzrastają systematycznie w miarę produkowania coraz lepszych, doskonalszych urządzeń i odbiorników telewizyjnych. /telewizja kolorowa, kasetowa, magnetowidy itp./

Prowadzi się badania w celu ustalenia wpływu telewizji na odbiorców, na ich intelekt, zainteresowania, smak estetyczny, postawę

społeczną i moralną itp.

Badania te zapoczątkowane przez socjologów amerykańskich² P.F.Lazarsfelda i R.K.Mertona zostały z czasem skierowane między innymi na tzw. telewizję dydaktyczną /edukational television/. Wyniki uzyskane z badań dotyczących telewizji dydaktycznej były dość sprzeczne. Między innymi Ch.A.Siepmann stwierdził na podstawie eksperymentów przeprowadzonych przez wielu badaczy, że wyniki uczenia się za pośrednictwem telewizji nie odbiegają od rezultatów nauki w zwykłych warunkach szkolnych. H.Kumata wykazał, że bezpośrednia nauka z nauczycielem dała lepsze wyniki.

Mimo różnych rezultatów badań, (czasem wręcz sprzecznych) mimo, że wyniki uzyskane nie wykazują wyższości nauczania przez telewizję nad nauczaniem konwencjonalnym śledzimy we wszystkich krajach ustawiczny rozwój telewizji dydaktycznej.

Ujemną cechą telewizji dydaktycznej jest brak bezpośredniego kontaktu nauczyciela telewizyjnego z uczniami.

Telewizja dydaktyczna występuje pod dwiema postaciami: jako telewizja otwarta i jako telewizja w obwodzie zamkniętym.

Telewizja otwarta to zwykłe stacje telewizyjne, które przeznaczają określony czas, z reguły godziny najwcześniejsze lub przedpołudniowe na transmisję programów z poszczególnych przedmiotów w szkole. W innych godzinach nadaje się programy o charakterze ogólnym. Powyższe audycje wykorzystywane są jako lekcje przy telewizorze. Transmisowanie wymienianych audycji rozpoczęto w 1961 r. Od roku 1973 funkcjonuje Telewizyjne Technikum Rolnicze a od 1976 roku Radiowo-Telewizyjna Szkoła Średnia oraz Nauczycielski Uniwersytet Radiowo-Telewizyjny. Od 1969 rozpoczęto nadawanie teleaudycji o nazwie przysposobienie obronne w szkole. Programy powyższe emitowane są przeciętnie raz w miesiącu w ustalonym dniu tygodnia.

Telewizja w obwodzie zamkniętym służy również celom nauczania. Stosuje się ją w przemyśle i handlu. Ma zastosowanie też w szkołach zawodowych, częściej jeszcze występuje w szkołach wyższych. Zależna jest ona od szkoły, pozwala na wykorzystanie dla określonych zadań najlepszych pracowników danego środowiska szkolnego czy akademickiego. Może być wykorzystana również dla całego rejonu czy miasta.

Badania³ nad wykorzystaniem telewizji w obwodzie zamkniętym w procesie dydaktyczno-wychowawczym prowadzone były między innymi

w Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu, w Akademii Medycznej w Szczecinie, Politechnice Śląskiej, Warszawskiej i Innych uczelniach. Wyniki badań potwierdzają podnoszenie efektywności dydaktycznej u studentów, ich aktywności, pozytywny wpływ na ich wyobraźnię itp. Telewizja wpływa także na ich szybszy rozwój intelektualny.

Przez środki dydaktyczne rozumie się przedmioty, które dostarczają uczniom określonych bodźców sensorycznych, oddziałujących na wzrok, słuch, dotyk itp. ułatwiają im bezpośrednie i pośrednie poznanie rzeczywistości⁴.

Klasyfikacja środków dydaktycznych zaproponowana przez W. Okonia przedstawia się następująco:

- grupa środków prostych,
- grupa środków złożonych.

Do środków prostych zalicza się:

- środki słowne: podręczniki, książki, wszelkie materiały drukowane i pisane, które przybierać mogą różną formę zewnętrzną,
- środki manualno-obrazowe, które mogą występować w postaci bezpośredniej, pośredniej i uogólnionej /symbolicznej/.

Drugą grupę środków dydaktycznych można podzielić na:

- środki audiowizualne /wzrokowe, słuchowe i wzrokowo-słuchowe,
- środki automatyzujące niektóre ogniwa procesu dydaktycznego, czyli różnego rodzaju maszyny dydaktyczne.

Lista podstawowych środków audiowizualnych, będących w dyspozycji nauczyciela w szkołach przedstawia się według artykułu następująco⁵:

S r o d k i a u d i o w i z u a l n e

Audiowizualne materiały
dydaktyczne - AMD

Audiowizualne urządzenia
techniczne - AUT

1. Środki wizualne

- materiały nieprzezroczyste
- przezroczca
- folio i fazogramy

- episkopy
- diaskopy, epidiaskopy
- projektoskopy, grafskopy

- filmy nieme

- projektory filmowe nieme

2. Środki audialne

- audycje radiowe

- odbiorniki radiowe

- płyty

- gramofony

- nagrania magnetofonowe

- magnetofony

3. Środki wzrokowo słuchowe

- fonoprzezrocza

- diaskopy i magnetofony

- filmy dźwiękowe

- projektory filmów dźwiękowych

- audycje telewizyjne

- odbiorniki telewizyjne

- nagrania magnetowidowe

- magnetowidy i monitory

Są to najważniejsze i ogólnie dostępne środki audiowizualne w szkołach.

Drugą grupę technicznych środków dydaktycznych stanowią środki automatyzujące częściowo proces dydaktyczny.

Środki automatyzujące

Urządzenia techniczne

Materiały dydaktyczne

- laboratoria językowe

- nagrania językowe

- maszyny dydaktyczne nieadaptacyjne /instruktory, trenery, repetytory, egzaminatory/

- teksty programowane,

- testy

- adaptacyjne dydaktyczne

- programy komputerowe

maszyny matematyczne /komputery/

Większość wyżej wymienionych środków dydaktycznych jest w dyspozycji nauczyciela przysposobienia obronnego, ich walory są rozległe, lecz nie zawsze jeszcze w pełni uświadamiane.

2. Rola telewizji w nauczaniu przysposobienia obronnego

Dzięki telewizji proces postrzegania przez ucznia staje się bardziej zorganizowany. Różnorodność środków ekspresji sprzyja wywołaniu emocjonalnego stosunku młodzieży do treści nauczania, kształtując w ten sposób pozytywną motywację niezbędną do świadomego

i aktywnego uczestniczenia w procesie uczenia się i nauczania przysposobienia obronnego.

Technika telewizyjna pozwala na eksponowanie tych środków dydaktycznych, których szkoła nie posiada. Telewizja bowiem dysponuje jednocześnie ruchem, dźwiękiem i barwą przez co przedstawia procesy i zjawiska w sposób bardziej dokładny i wierny.

Programy telewizyjne - przysposobienie obronne w szkole - dostarczają dużo wiadomości merytorycznych, jak również materiału, który kształtuje naukowy pogląd na świat oraz wpływa na osobowość ucznia. Rozwija jego uczucia moralne i patriotyczno-obronne oraz poczucie estetyki. Telewizja więc poważnie pomaga nauczycielowi przysposobienia obronnego w jego pracy dydaktycznej i wychowawczej.

Tematyka programów telewizyjnych w nauczaniu przysposobienia obronnego nie zawsze jest zgodna z problematyką danej lekcji. Niekiedy stanowi wprowadzenie do przerabianego zagadnienia, czasami pogłębia i rozwija je, a tylko niektóre programy stanowią zasadniczą część konkretnej jednostki lekcyjnej w szkole. Wskazane jest w związku z tym, aby nauczyciel wcześniej zapoznał się z programem telewizyjnym i odpowiednio skorelował problematykę programu telewizyjnego z rozkładem materiału nauczania. Programy telewizyjne spełnią swoje zadania tylko wtedy, gdy będą integralnie związane z materiałem nauczania.

Jednym z ważnych momentów odbioru programów telewizyjnych jest właściwe ustawienie telewizora⁶. Zagadnienie powyższe dotyczy wszystkich audycji telewizyjnych.

Telewizor powinien stać w takim miejscu w sali i na takiej wysokości, aby jego ekran był dobrze widoczny z każdego miejsca w klasie. Uczniowie siedzący w pierwszych rzędach i w środku nie mogą przeszkadzać w odbieraniu programu uczniom z dalszych rzędów. Najbardziej korzystne jest ustawienie telewizora w rogu sali ukośnie, tak aby światło z okna nie padało na ekran. Takie ustawienie nie wymaga częściowego zaciemnienia sali.

3. Miejsce audycji telewizyjnej w strukturze lekcji⁷

Uważa się, że największą wartość dydaktyczną mają te programy, których tematyka związana jest z tematem danej lekcji. Taka lekcja nazywana jest lekcją przy telewizorze. Lekcja powyższa powinna

składać się z trzech zasadniczych części:

- wstępnej, w której nauczyciel podaje temat lekcji oraz przygotowuje uczniów do odbioru programu,
- zasadniczej, obejrzenie programu,
- końcowej, w czasie której następuje podsumowanie lub egzekwowanie zdobytych wiadomości, wyjaśnienie kwestii niezrozumiałych wyciągnięcie końcowych wniosków i ewentualnego zapisu do zeszytu, omówienie ćwiczeń lub zadania domowego.

Czasami program telewizyjny jest wykorzystywany do podsumowania przez nauczyciela danego tematu lekcyjnego. Taka lekcja powinna być traktowana jako powtórzeniowa. Przebieg tego typu lekcji winien być następujący.

- nawiązanie do przerobionego materiału lub jego zwięzłe powtórzenie,
- krótkie wprowadzenie do programu telewizyjnego,
- obejrzenie programu,
- powiązanie zdobytych wiadomości z poprzednich lekcji z wiadomościami i pojęciami zdobytymi w czasie odbioru programu.

Niekiedy program telewizyjny wyprzedza opracowanie tematu na lekcji. Przebieg takiej lekcji przy telewizorze winien być następujący:

- krótkie wprowadzenie do zagadnienia, które będzie przerabiane w szkole w najbliższym czasie,
- wprowadzenie do programu telewizyjnego,
- obejrzenie programu,
- omówienie treści programu, wyjaśnienie zagadnień niezrozumiałych itp.

Programy telewizyjne właściwie wykorzystane w przysposobieniu obronnym podnoszą aspekt wychowawczy, a przede wszystkim przyczyniają się do kształtowania uczuć patriotycznych i dumy narodowej.

Szczegółowe propozycje przygotowania i wykorzystania programów telewizyjnych są podawane w specjalnych informatorach, które można zakupić w Redakcji Szkolnych Programów Telewizyjnych. Informatory te zawierają krótką treść programów, pytania problemowe, propozycje metodyczne oraz wykaz lektury dla nauczyciela i ucznia.

4. Zadania programów telewizyjnych z przysposobienia obronnego⁸, wykorzystanie magnetowidu

Zadaniem programów telewizyjnych w nauczaniu i uczeniu się przysposobienia obronnego jest pokazanie zagadnień obrony cywilnej na konkretnych przykładach. Oglądanie obrazów wywołuje większe zainteresowanie tymi zagadnieniami niż słowna informacja. Telewizja dysponuje większymi możliwościami montażu plansz, przezroczy, napisów, map i łączenie ich z filmem, wywiadem, reportażem, niż nauczyciel.

Jednym z zadań telewizyjnych audycji - przysposobienie obronne w szkole - jest udzielenie pomocy nauczycielom realizującym program przysposobienia obronnego w szkołach podstawowych, zasadniczych szkołach zawodowych oraz w pierwszej klasie liceum ogólnokształcącego. Programy telewizyjne dostarczają materiału rzeczowego niezbędnego do realizacji trudniejszych tematów programu przysposobienia obronnego. Przyczyniają się tym samym do podniesienia wyników nauczania szczególnie w szkołach wiejskich.

Nauczyciele szkół podstawowych napotykają na duże trudności merytoryczne, często dydaktyczne, a przy tym nie dysponują niezbędnymi pomocami do realizacji programu nauczania tego przedmiotu. Wykorzystanie programów telewizyjnych umożliwia pokonywanie tych trudności.

Celem programów telewizyjnych z przysposobienia obronnego jest wyrobienie u młodzieży motywacji do zdobywania potrzebnych wiadomości i umiejętności obronnych.

Przed rozpoczęciem odbioru audycji wskazane jest zachęcenie młodzieży do poszukiwania odpowiedzi na najbardziej istotne pytania. Problemy /pytania/ powinny być zapisane na tablicy, aby w czasie emisji programu przypominały uczniom o tym, na czym nam najbardziej zależy.

Niektóre szkoły średnie i podstawowe korzystają z magnetowidów⁹, nagrywają na taśmy magnetowidowe programy telewizyjne z przysposobienia obronnego i odtwarzają je w klasach równoległych.

Magnetowid pozwala na odtwarzanie podczas lekcji przysposobienia obronnego tylko tej części programu, która koresponduje z przerabianym materiałem programowym. Można też na krótko zatrzymać jakiś interesujący nas obraz i omów go dokładniej. Magnetowid pozwala na zgromadzenie w sali przysposobienia obronnego taśmoteki programów

telewizyjnych, co ma duże znaczenie ze względu na małą liczbę filmów szkolnych o tematyce obronnej i na trudności z wypożyczaniem ich we właściwym czasie.

Sprawny telewizor, dobry magnetowid i kilkanaście taśm magnetowidowych pozwala na właściwe wykorzystanie całego cyklu audycji - przysposobienie obronne w szkole.

Prowadzone badania wykazały, że stosowanie teleaudycji z przysposobienia obronnego podnosi skuteczność nauczania o około 11 %. Natomiast wprowadzenie teleaudycji przy użyciu magnetowidu podnosi wyniki o dalsze 5 %. Jest to argument za stosowaniem audycji telewizyjnych w nauczaniu i uczeniu się przysposobienia obronnego.

5. Opinie nauczycieli o programach telewizyjnych - przysposobienie obronne w szkole

Przeprowadzony¹⁰ sondaż na temat wykorzystania audycji telewizyjnych w procesie dydaktycznym przysposobienia obronnego dał odpowiedź na szereg interesujących pytań. Przedmiotem zainteresowania była problematyka przydatności i częstotliwości wykorzystywania programów telewizyjnych na lekcjach przysposobienia obronnego.

Pozytywne opinie o przydatności telewizyjnych audycji wyraziło 90 nauczycieli, tj. 100 % ankietowanych. Częstotliwość wykorzystania audycji przedstawia się następująco: 27 % ankietowanych wykorzystuje audycje systematycznie, 35 % ogląda programy sporadycznie, a 38 % nie wykorzystuje programów telewizyjnych w procesie uczenia się i nauczania przysposobienia obronnego. Łącznie 62 % ankietowanych wykorzystuje programy telewizyjne.

Trudności: największą trudność w wykorzystaniu teleaudycji stanowi skorelowanie planu dydaktyczno-wychowawczego z czasem emisji programu telewizyjnego.

Okolo 50 % ankietowanych postuluje wyposażenie szkoły w magnetowid, co pozwoli na rejestrowanie i odtwarzanie programu telewizyjnego w dowolnym czasie. Tylko 3 % ankietowanych dysponuje magnetowidami, 15 % widzi potrzebę powtarzania audycji telewizyjnych w godzinach popołudniowych. Tylko w jednym przypadku 1,1 % szkoła dysponuje gabinetem nagrań, w którym zatrudniony jest laborant. Są szkoły, w których nie ma telewizorów w gabinecie przedmiotowym (12 %).

Krytyczną ocenę o programach telewizyjnych z przysposobienia obronnego wyraziło 5 % osób. Piszą, że w audycjach za dużo czasu poświęca się na wykład, a za mało na pokaz. Za szybko wypowiedany jest komentarz. Uczniowie klas ósmych, dla których nadawane są audycje nie nadążają za tokiem programu. Większość ankietowanych traktuje programy telewizyjne jako bardzo atrakcyjną formę nauczania. Teleaudycje pozwalają przybliżyć treści programu z przysposobienia obronnego i budzą zainteresowanie przedmiotem. Audycje telewizyjne dają możliwość konfrontacji materiału już poznanego przez ucznia z poznawaniem w toku audycji telewizyjnej, dają właściwe ukierunkowanie w rejestrowaniu wiedzy, wiążą emocjonalnie ucznia z przedmiotem i są pomocne w procesie poznawania wiedzy wojskowej oraz mają charakter instruktażowy.

Nauczyciele wykorzystujący programy telewizyjne przywiązują dużą wagę do programów i wskazówek metodycznych wydawanych przez TV. Nie do każdej szkoły programy powyższe docierają, są trudności z nabyciem. Jednocześnie ankietowani postulują, by uwagi metodyczne w programach były obszerniejsze i bardziej sprecyzowane. Nauczyciele ankietowani stwierdzają, że istnieją niekiedy rozbieżności pomiędzy informacją a realizowanym programem telewizyjnym.

6. Efektywność dydaktyczna telewizyjnych audycji - przysposobienie obronne w szkole

Przeprowadzony eksperyment¹¹ w 11 szkołach miał na celu określenie efektywności dydaktycznej telewizyjnych audycji - przysposobienie obronne w szkole. W eksperymencie uczestniczyły: 3 szkoły podstawowe, 3 szkoły zawodowe, 5 szkół średnich, łączna ilość biorąca udział w eksperymencie wynosiła 560 uczniów. W prowadzonym eksperymencie ustalono klasy kontrolne i eksperymentalne. W klasach kontrolnych problematyka audycji telewizyjnych realizowana była metodami konwencjonalnymi, natomiast klasy eksperymentalne oglądały programy telewizyjne. Po pół roku eksperymentu dokonano sprawdzenia wyników nauczania. Był to sprawdzian testowy. Te same pytania postawiono w obu klasach (kontrolna, eksperymentalna). Uczestnicy eksperymentu odpowiadali na 18 pytań testowych. Za każdą prawidłową odpowiedź uczeń otrzymywał 1 pkt. Przeciętna odpowiedź wynosiła 12,79 pkt. w klasach eks-

perymentalnych. W klasach kontrolnych natomiast przeciętna odpowiedź wyniosła 10,50 pkt. Różnica na korzyść klas eksperymentalnych wyniosła 2,29 pkt.

Po półroczu dokonano zmiany w eksperymencie. Klasa kontrolna została klasą eksperymentalną i odwrotnie. Po pół roku dalszego eksperymentu, zrobiono sprawdzian. Postawiono 12 pytań testowych, pytania były jednakowe dla obu klas. Wyniki przedstawiają się następująco: w klasach kontrolnych przeciętne odpowiedzi wynosiły 7,51 pkt. /1 pkt. za prawidłową odpowiedź/, w klasach eksperymentalnych 8,72 pkt. Różnica na korzyść klas eksperymentalnych 1,21 pkt., co stanowi około 10%. Zmiana klas w eksperymencie podyktowana była tym, by nie pozabawić klas kontrolnych oglądania programów telewizyjnych.

Po roku od chwili zakończenia eksperymentu sprawdzono trwałość poznanej wiedzy. Sprawdzian dotyczył klas, które oglądały programy telewizyjne i klas, które miały zajęcia metodami konwencjonalnymi. Postawiono 6 pytań tych samych w obu klasach. W klasach, które oglądały audycje przeciętne odpowiedzi wynosiły 4,92 pkt./1 pkt. za prawidłową odpowiedź/. W klasach, które nie oglądały programów przeciętne odpowiedzi wynosiły 4,53 pkt. Różnica odpowiedzi na korzyść klas oglądających programy telewizyjne wynosi 0,39 pkt., co stanowi 6,5 %.

Reasumując, należy stwierdzić, iż audycje telewizyjne podnoszą efektywność dydaktyczną przysposobienia obronnego w szkole.

7. Funkcje technicznych środków dydaktycznych w procesie kształcenia

Środki dydaktyczne w pracy szkoły mogą pełnić wielorakie funkcje¹². Możliwości środków dydaktycznych można sprawdzić do czterech funkcji odpowiadającym strategiom kształcenia wielostronnego tzn. środki dydaktyczne ułatwiają uczniom:

- bezpośrednie i pośrednie poznawanie rzeczywistości,
- kształtowanie emocjonalnego stosunku do rzeczywistości,
- rozwijanie działalności przetwarzania rzeczywistości.

Mając na uwadze z kolei w pracy dydaktyczno-wychowawczej kształtowanie dyspozycji uczniów, które wchodzi w zakres dwóch sfer osobowości człowieka autorzy sugerują¹³ dwie zasadnicze funkcje środków dydaktycznych w procesie kształcenia:

- a/ funkcję poznawczo-kształcącą,
- b/ funkcję emocjonalno-motywacyjną.

ad.a. Funkcja poznawczo-kształcąca polega na tym, że zbliża ona uczniów do poznanej rzeczywistości. Uczniowie poznają rzeczywistość w dwojaki sposób: bezpośrednio i pośrednio. Poznanie bezpośrednie to poznawanie za pomocą środków naturalnych w naturalnym otoczeniu. Poznanie pośrednie to poznanie za pomocą środków audiowizualnych. Dzięki środkom audiowizualnym uczniowie spostrzegają obiekty, procesy, zjawiska w sposób możliwie wierny w ich autentycznym otoczeniu, w ruchu, kolorze tj. z uwzględnieniem wszelkich właściwości tych obiektów.

Środki audiowizualne, zbliżając uczniów do poznanej rzeczywistości ukazują rzeczy, procesy, zjawiska itd. odległe w czasie i przestrzeni /dokumentacyjna właściwość/.

Dalszym walorem środków audiowizualnych jest to, że za ich pośrednictwem można pokazać fragmenty rzeczywistości, które są niedostępne bezpośredniej obserwacji, gdyż w swej naturalnej postaci są zbyt małe. Techniczne środki kształcenia posiadają zdolność wybiórczego przedstawiania rzeczywistości, ułatwiają strukturalizację poznawanej wiedzy. A więc środki audiowizualne pełnią funkcję rejestrującą to znaczy dostarczają uczniom dużo informacji, pełnią zarazem funkcję kształcącą, ponieważ dzięki ich stosowaniu kształcą się i rozwijają w uczniach: procesy percepcyjne /wrażenie/ spostrzeganie, procesy intelektualne /wyobrażenie i myślenie/, jak również procesy psychomotoryczne, czyli określone sprawności i umiejętności manualne.

ad.b. Funkcji "poznawczo-kształcącej" środków audiowizualnych towarzyszy zawsze ściśle z nią związana funkcja emocjonalno-motywacyjna. Treści nauczania i wychowania przekazywane za pośrednictwem środków dydaktycznych, rozwijają nie tylko określone procesy instrumentalne, ale również procesy uczuciowo-wolicjonalne. Wywołują one nie tylko określone przeżycia intelektualne, ale również wzruszenia, przeżycia emocjonalno-ekspresyjne, tym samym rozbudzają zainteresowanie, zaciekawienie materiałem nauczania czyli uczenia się przez przeżywanie.

Między emocjami a motywacją istnieje ścisły związek. Proces motywacyjny jest pewną przekształconą formą emocji i warunkuje energię oraz kierunek czynności. Środki audiowizualne mają w tym zakresie duże możliwości, rozbudzają zainteresowanie oraz wyzwalaają i wzmacniają motywy uczenia się, jak również wywołują pożądane nastawienie do nauki.

8. Wnioski

1. Audycje telewizyjne - przysposobienie obronne w szkole - stosowane w procesie dydaktycznym podnoszą jej efektywność o 11 %.
2. Im starsza młodzież tym stopień efektywności jest niższy i odwrotnie.
3. Audycje telewizyjne uatrakcyjniają zajęcia z przysposobienia obronnego i cieszą się dużym zainteresowaniem wśród młodzieży.
4. Programy telewizyjne - przysposobienie obronne w szkole - powodują systematyzowanie wiedzy z zakresu przedmiotu, dają możliwość konfrontacji wiedzy poznanej z wiedzą przedstawianą.
5. Audycje telewizyjne powodują strukturalizację wiedzy z przedmiotu.
6. Programy telewizyjne pozwalają na odwoływanie się do autorytatywnych stwierdzeń merytorycznych ujętych w programach telewizyjnych - przysposobienie obronne w szkole.
7. Programy spełniają rolę korekcyjną w poznawaniu wiedzy, ukierunkowują jej poznawanie.
8. Audycje pozwalają na śledzenie zjawisk./sytuacji/ niedostępnych bezpośredniej obserwacji, dziejących się współcześnie w zakresie obrony cywilnej i w wojsku.
9. Teleaudycje przybliżają treści programu przysposobienia obronnego, budzą zainteresowanie i wiążą emocjonalnie ucznia z przedmiotem.

PRZYPISY

¹ Pedagogika, red. B. Suchodolski. Warszawa PWN 1982 s.388

² Tamże, s.389

³ Por. Sipowicz P. Efektywność dydaktyczna telewizyjnych lekcji szkolnych. Bydgoszcz WSP 1975 ss.31-33

- ⁴ Kupisiewicz Cz., Podstawy dydaktyki ogólnej, Warszawa PWN 1979 s.242
- ⁵ Leja L., Strykowski W., Środki dydaktyczne i ich rola w modernizacji
- ⁶ Por. Walczakowa W., Tywoński K., Środki wizualne w nauczaniu geografii, Warszawa WSiP 1977 ss.96-97
Warszawa WSiP 1977 ss.96-97
- ⁷ Suchoński A., Szkolne programy telewizyjne w nauczaniu historii, Warszawa WSiP 1978 ss.28-34
- ⁸ Fidyk S., Wskazówki metodyczne do telewizyjnych programów p.o. w roku szkolnym 1979/80, W: Przynależenie Obronne w szkole Nr 3, Warszawa WSiP 1979 ss.189-190
- ⁹ Ibidem, s.190
- ¹⁰ Badania sondażowe prowadziłem w roku 1981
- ¹¹ Eksperyment przeprowadziłem w roku szkolnym 1982/83
- ¹² Por. Leja L., Strykowski W., Środki...op.cit. s. B-3 i dalsze
- ¹³ Ibidem, s.B-6

BIBLIOGRAFIA

1. Fidyk S., Wskazówki metodyczne do telewizyjnych programów p.o. w roku szkolnym 1979/80, W: Przynależenie obronne w szkole, Warszawa 1979 WSiP
2. Kupisiewicz Cz., Podstawy dydaktyki ogólnej, Warszawa PWN 1979
3. Leja L., Strykowski W., Środki dydaktyczne i ich rola w modernizacji pracy szkoły, W: Oświata i wychowanie 1982
4. Okoń W., Elementy dydaktyki szkoły wyższej, Warszawa PWN 1971
5. Suchodolski B., Pedagogika. Podręcznik dla kandydatów na nauczycieli, Warszawa PWN 1982
6. Suchoński A., Szkolne programy telewizyjne w nauczaniu historii, Warszawa WSiP 1978
7. Walczakowa W., Tywoński K., Środki wizualne i audiowizualne w nauczaniu geografii, Warszawa WSiP 1977

TELEVISION BROADCAST IN TEACHING MILITARY TRAINING AT SCHOOL

Summary

Studies on didactic efficiency of television broadcasts - military training at school - presented in the article, prove 10 % increase of didactic efficiency. Investigations have also considered the opinion of teachers of military training on television programmes. Reference has been made to the use of video tapes in teaching military training at school.

ТЕЛЕПЕРЕДАЧИ В ОБУЧЕНИИ ОБОРОННОЙ ПОДГОТОВКЕ В ШКОЛЕ

Резюме

Представленные исследования, касающиеся эффективности в дидактике телепередачи - оборонная подготовка в школе - указывают на рост эффективности около 10 %.

В исследованиях рассматривались тоже мнения учителей о телепередачах. Автор учитывает в своей работе использование видеоманетофона в в обучении оборонной подготовке.